

SAR Consultancy and Media Pulse
Novemember 2015

Ispitivanje medijskih izvještaja o napadu na dva vojnika u Sarajevu, 18. novembra 2015. kako bi se bolje razumjeo Enes Omeragić i njegove moguće veze s ekstremizmom.

U svjetlu nedavnih terorističkih napada u Parizu, te zbog činjenice da sve države postaju sve ranjivije, sigurnosne agencije širom Evrope povećale su stepen pripravnosti na najveći nivo. Bosna i Hercegovina je bila među prvima koji su osjetili efekte ovog povećanog rizika, kada su dvojica uniformisanih pripadnika Oružanih snaga BiH ubijena u srijedu, 19. novembra 2015. Prema izvještajima, mušakac koji je kasnije identifikovan kao Enes Omeragić, je ušao u kladionicu u Rajlovcu pored Sarajeva i upucao dvojicu muškaraca u unifomi, dok ostale četiti osobe koje su se nalazile u kladionici nisu povrijeđene. Po izlasku iz kladionice, Omeragić je pucao i na trećeg pripadnika Oružanih snaga, pri čemu je ranio njega i još dvoje ljudi. Medijski izvještaji navode da je Omeragić u napadu koristio automatsko oružje. Nakon napada, Omeragić je napustio mjesto zločina i vratio se kući na Sokolje, gdje je počinio samoubistvo aktivirajući bombu. Nakon početnog ispitivanja mjesta zločina i prirode incidenta, Tužilaštvo je objavilo da incident u Rajlovcu predstavlja čin terorizma, te da je slučaj predat nadležnoj agenciji SIPA.

Ko je Enes Omeragić?

U medijima je nakon napada bilo mnogo komentara o ličnosti Enesa Omeragića. Omeragić je rođen 1. avgusta 1981. u Francuskoj. Neki susjedi su tvrdili da je 34-godišnjak bio pripadnik selefijskog pokreta, dok su drugi osporavali te tvrdnje. Čini se da je opšteprihvaćena činjenica da je bio ovisnik o narkoticima i da je osuđivan, te da je bio u zatvoru zbog djela teške krađe. U mnogim izvještajima se tvrdi da je Omeragić pustio bradu i počeo nositi kratke hlače malo prije incidenta. Međutim, neki Omeragićevi susjedi tvrde da se nikada nije oblačio kao pripadnik vehabijjskog pokreta. Ipak, jedan susjed je ustvrdio da je Omeragić u posljednje vrijeme često govorio o aktivnostima tog pokreta. Omeragićev otac je za medije izjavio da Enes nije bio pripadnik selefijske zajednice. Ipak, materijali kojima se izražava podrška IS-u pronađeni su u njegovoj kući. U medijima se spominje i njegovo odnos sa zetom, Muhamedom Mecom. Tvrdi se da je on bio njegova jedina veza sa radikalnim islamistima. Medijski izvještaji navode da je policija nakon incidenta u Rajlovcu obavila pretres u Mecinoj kući kako bi ispitala da li je on uticao na Omeragića. Ministar Mektić je za medije izjavio da pronađene informacije navde na zaključak da Omeragić jeste bio radikaliziran. Kako mediji prenose, ministar je također izjavio kako se čini da je Omeragić radikaliziran u posljednje dvije godine.

Šta mediji tvrde?

*Ove potencijalne veze su identifikovane na osnovu poznatih veza između osoba koje se sumniče za ekstremizam i određenih lokacija, ali se trebaju uzeti s rezervom kao potencijalne veze Omeragića sa takvim osobama i mjestima.

Iako se u većini medijskih izvještaja tvrdi da je Omeragić bio od ranije poznat policiji, značajan broj medija tvrdi da nije bio poznat kao pripadnik neke radikalne grupe. Ipak, sigurnosne agencije su se obavezale da ispituju da li je Omeragić bio član vehabijske zajednice, da li je bio u Siriji i da li se povezuje s nekim ko je bio tamo. S druge strane, neki izvori tvrde da je Omeragić bio poznat kao član radikalne grupe i da je već pet godina na listi Obavještajno-sigurnosne agencije BiH (OSA). SIPA tek treba da potvrdi ili negira da je Omeragić bio poznat policiji ili obavještajnim agencijama BiH. Neki mediji su prenijeli navode neimenovanog izvora bliskog istrazi prema kojima je Omeragić putovao u Siriju 2014. i tamo se borio na strani IS-a, te da je već 2010. bio na OSA-inoj listi osoba koje predstavljaju potencijalnu prijetnju nacionalnoj sigurnosti. Isti izvor je izjavio da je Omeragić prisustvovao predavanjima Bajre Ikanovića. Detalji o Omeragićevom navodnom borakvu u Siriji nisu mogli biti pronađeni u otvorenim izvorima informacija koje su analitičaru bile na raspolaganju. Ovo ipak ne treba smatrati potvrdom da nije putovao, s obzirom da mnogi ekstremisti putuju inkognito.

Zanimljivo je da neki medijski izvještaji iz Srbije tvrde da je Omeragić bio na srbijanskoj bezbjednosnoj listi pošto je smatran za rizik po Srbiju zbog svojih navodnih veza sa radikalnim članovima vehabijskog pokreta u pokrajini Raška. Navodno je Omeragić bio sljedbenik Mirze Ganića koji je ubijen u Siriji početkom 2014. Međutim, drugi izvori tvrde da je bio poznat u Srbiji samo zbog toga što je ranije hapšen pod sumnjom da je bio umiješan u krijumčarenje narkotika i oružja. Zanimljivo je da je jedan izvor blizak srbijanskim sigurnosnim agencijama izjavio da Omeragić nije bio na listi vehabija iz BiH, zbog čega mu je dozvoljeno da u avgustu uđe u Srbiju bez restrikcija. Ukoliko je to tačno, malo je vjerovatno da je Omeragić bio na srbijanskoj listi s obzirom da mu je dozvoljeno da putuje po zemlji bez nadzora.

Ovo ilustruje na koji način različite optužbe koje su iznesene protiv Omeragića otežavaju svaki pokušaj da se utvrdi koje tvrdnje su kredibilnije od drugih. Kao rezultat toga, analiza se fokusirala na ispitivanje navodne mreže kojoj je Omeragić pripadao.

Ispitane potencijalne veze sa ekstremistima

Medijski izvještaji su se bavili navodnim vezama između Omeragića i trojice potencijalnih ekstremista, od kojih su dvojica bitni za mrežu osoba u BiH koje se sumnjiče za ekstremizam. Prva osoba koja je stavljena pod lupu je Omeragićev zet Muhamed Meco. Druge dvije osobe će se vjerovatno pokazati kao najvažnije ukoliko se dokaže da su navodi o njihovim vezama tačni, s obzirom na to da ove dvije osobe imaju veze sa BiH, Srbijom i Sirijom, da su obje osobe provele

Metodologija

Agencija SAR Consultancy je dobila pristup velikoj arhivi medijskih izvještaja agencije Media Pulse kako bi provela kvalitativnu analizu medijskih sadržaja. Uzeti su u obzir članci objavljeni u prvih šest mjeseci 2015. godine. U analizu su uključeni svi članci koji su sadržavali sljedeće termine: radikalizacija, Islamska država, strani borci. Napomena: Ova analiza, iako detaljna, zasniva se samo na člancima koji su objavljeni u medijima. Zbog toga, iako predstavlja vrijedan uvid u perspektive radikalizacije u BiH i osobe koje su povezane sa radikalnim krugovima, izvještaji ne predstavljaju izričite dokaze za uključenost u takve aktivnosti.

*Ove potencijalne veze su identifikovane na osnovu poznatih veza između osoba koje se sumnjiče za ekstremizam i određenih lokacija, ali se trebaju uzeti s rezervom kao potencijalne veze Omeragića sa takvim osobama i mjestima.

određeno vrijeme u Siriji, i da je jedan od njih navodno tamo i poginuo. Međutim trenutno nije bilo moguće potvrditi ovo.

- Muhammed Meco

Mediji navode da je Meco bio povezan sa Rijadom Rustempašićem, te je bio uhapšen 2008. godine pod sumnjom da je sa Rustempašićem, Edisom Velićem i Abdulahom Handžićem planirao teroristički napad na tlu BiH. Navodi se da je Meco pušten zbog nedostatka dokaza, dok su ostale tri osobe osuđene. Nakon toga se Meco navodno u više navrata pokušao domoći Sirije ali je vraćen s turske granice. Međutim, drugi izvještaji navode da je ipak proveo određeno vrijeme u Siriji 2013.

- Bajro Ikanović

Ikanović (37) je navodno predvodio grupu boraca balkanskog porijekla u Siriji. Njihov odlazak je navodno omogućio Nusret Imamović, još jedna dobro poznata soba koja se sumnjiči za ekstremizam. Ikanović je uhapšen 2007. zbog sumnje da je planirao bombaške napade u Evropi 2005. godine skupa sa Mirsadom Bektaševićem i Abdulkadirom Cesurom. Ikanović je osuđen na osam godina zatovra, ali je pušten nakon četiri godine. Sumnja se da je Ikanović osnovao vehabijsku grupu u Hadžićima pored Sarajeva, koja je navodno postala jedna od lokacija na kojima su pojedinci boravili prije odlaska u Siriju. Za ovu analizu je još zanimljivija činjenica da je Ikanović imao direktne veze sa trećom osobom koja se dovodi u vezi sa Omeragićem – Mirza Ganić.

- Mirza Ganić

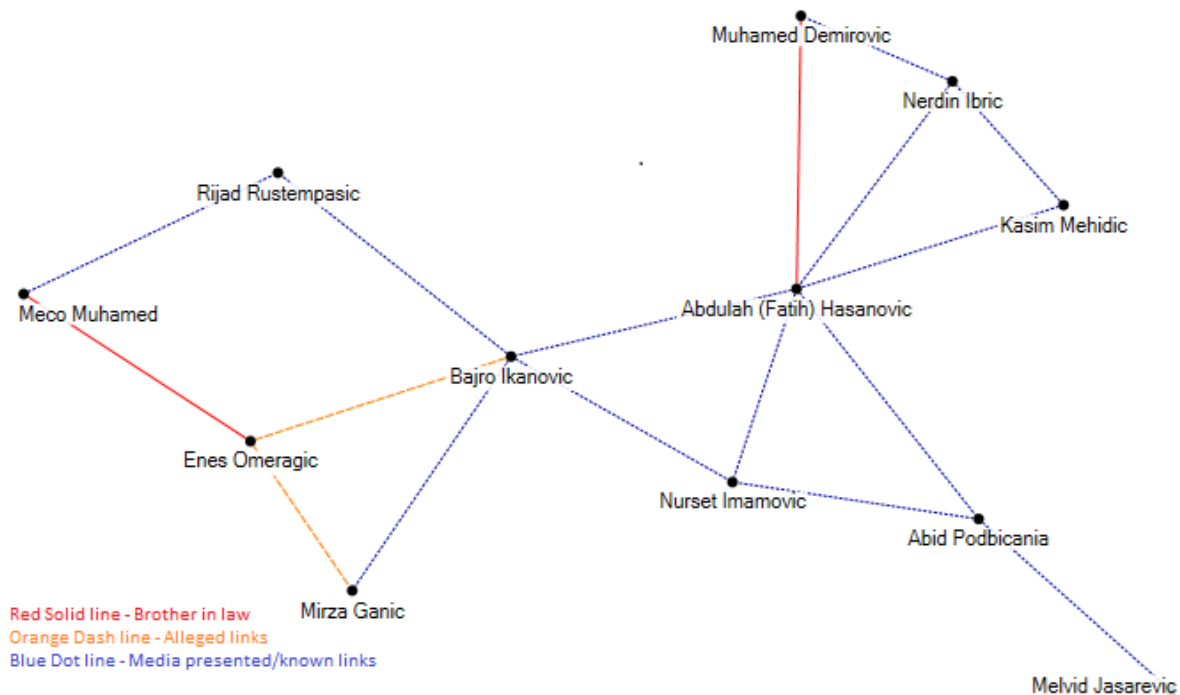
Ganić (19) je rođen u Novom Pazaru. Navodno je u maju 2013. otišao u Siriju i tamo poginuo u januaru 2014. Neki medijski izvještaji iz oktobra 2013. navode da je Ganić bio Ikanovićev zamjenik u Siriji.

Iako je teško pronaći eksplicitne dokaze o povezanosti između Omeragića, Ikanovića i Ganića, ova poznanstva nisu nemoguća.

Potencijalne proširene veze ukoliko su pretpostavke o povezanosti Mece, Ikanovića i Ganića ispravne *

Da li je Omeragić bio na listi ili nije, to će se pokazati kako istraga bude napredovala, ali u međuvremenu, ovaj dokument analizira potencijalne direktne ili indirektne veze između Omeragića i drugih dokazanih ekstremista ili osoba koje se sumnjiče za ekstremizam. Zanimljivo je da možemo doći do velikog broja potencijalnih veza kroz ova tri imena. Kako je ranije utvrđeno, identifikovane su potencijalne veze između Omeragića i Muhameda Mece, Bajre Ikanovića i Mirze Ganića. Kada se ove osobe mapiraju u analizi mreže, javlja se nekoliko zanimljivih poveznica. Čini se da postoji direktna veza između Ikanovića i Ganića. Čini se i da postoji indirektna veza između Mece i Ikanovića kroz direktnu vezu između Ikanovića i Rustempašića.

*Ove potencijalne veze su identifikovane na osnovu poznatih veza između osoba koje se sumnjiče za ekstremizam i određenih lokacija, ali se trebaju uzeti s rezervom kao potencijalne veze Omeragića sa takvim osobama i mjestima.

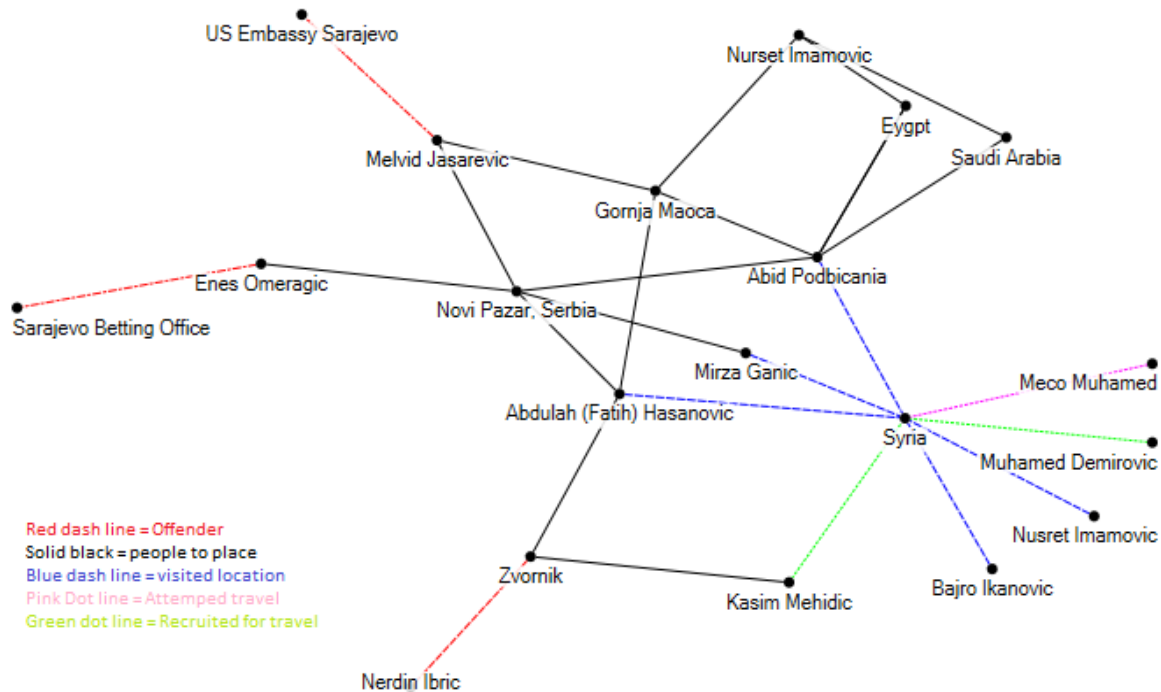

(i) *Network Analysis of Enes Omeragic's potential reach*

Ove veze mogu biti indikacija za to kako je Omeragić ušao u ovu mrežu. Ukoliko su pretpostavke ispravne, ove veze mogu predstavljati jednu od najpoznatijih ekstremističkih grupa na Balkanu, Gornju Maoču. Gornja Maoča je poznata enklava ekstremista koje navodno predvodi Nusret Imamović, blizak poznanik Bajre Ikanovića. Tvrdi se da zajednica u Gornjoj Maoči živi u skladu sa šerijatskim zakonom. Međutim, postoje i tvrdnje da je to lokacija za obuku onih koji imaju namjeru da idu u Siriju da se more na strani IS-a. Zanimljivo je i to da se smatra da ova grupa ima bliske veze sa Novim Pazarom u Srbiji. Na primjer, Mevlid Jašarević koji je osuđen za napad na Ambasadu SAD-a u Sarajevu u oktobru 2011. je stanovao u ovoj zajednici, ali je porijeklom iz Novog Pazara. Novi Pazar je bio dom i Mirze Ganića. Novi Pazar sam po sebi je označen kao srbijanska enklava za regrutovanje, sa pet regrutera koji su uhapšeni u oktobru 2014. u Novom Pazaru i Beogradu. Jedan od tih uhapšenih je Abid Podbičanin. On je bio vođa centra Furkan, mjesta koje je Jašarević često posjećivao. Navodi se da je Podbičanin otputovao u Siriju krajem 2014. godine kako bi izbjegao hapšenje, te da je navodno tamo poginuo početkom 2015. Teško je pronaći dokaze za direktnu povezanost Podbičanina i Ganića, ali postoje izvještaji koji ukazuju da je Ganić bio član Furkana i da je posjećivao džamiju u Novom Pazaru koja je podržava ekstremističke stavove. Nismo mogli pronaći konkretnu poveznicu sa Podbičaninom. Zanimljivo je i da se Podbičanin i Imamović mogu dovesti u direktnu vezu jer su navodno skupa odlazili u Egipat da traže donacije. Osim toga, postoje naznake da je Podbičanin također živjeo u Gornjoj Maoči prije nekoliko godina, prije nego što se vratio u Srbiju. Obojica muškaraca su navodno studirala u Saudijskoj Arabiji. Iako je teško formalno povezati Omeragića sa ovim grupama, uticaj ovih poveznica ne treba potcjenjivati. Primjer za potencijalni uticaj ovakvih mreža sa naizgled nepoznatim počiniocima možemo vidjeti u napadu u Zvorniku ove godine. Nerdin Ibrić, relativno nepoznata osoba, ušetao je u policijski stanicu i ubio jednog policajca, te ranio drugog. Poznati ekstremista Avdulah Hasanović je uhapšen pod sumnjom da je učestvovao u ovom napadu. Jake veze

*Ove potencijalne veze su identifikovane na osnovu poznatih veza između osoba koje se sumniče za ekstremizam i određenih lokacija, ali se trebaju uzeti s rezervom kao potencijalne veze Omeragića sa takvim osobama i mjestima.

između Ibrića i Hasanovića bile su vidljive i prije ovog incidenta. Često su skupa posjećivali Dubnicu. Zanimljivo je da se Hasanović može dovesti u vezu sa Ikanovićem, Podbičaninom, Sirijom i Novim Pazarom. On je navodno posjećivao Podbičaninovu džamiju u Novom Pazaru, te se navodno borio u Siriji u istoj grupi kao Ikanović, ali nije jasno da li su tamo bili u isto vrijeme. Iako nam ovo ne ilustruje vezu sa Omeragićem, pokazuje nam kako poznati osunjičenici sa širokom mrežom drugih osumnjičenih ekstremista mogu biti povezani sa potencijalnim počiniocima ili nepoznatim osumnjičenim. Ovo pokazuje u kojoj mjeri sigurnosne agencije moraju pratiti veze između sumnjivih osoba i njihove veze s drugima.

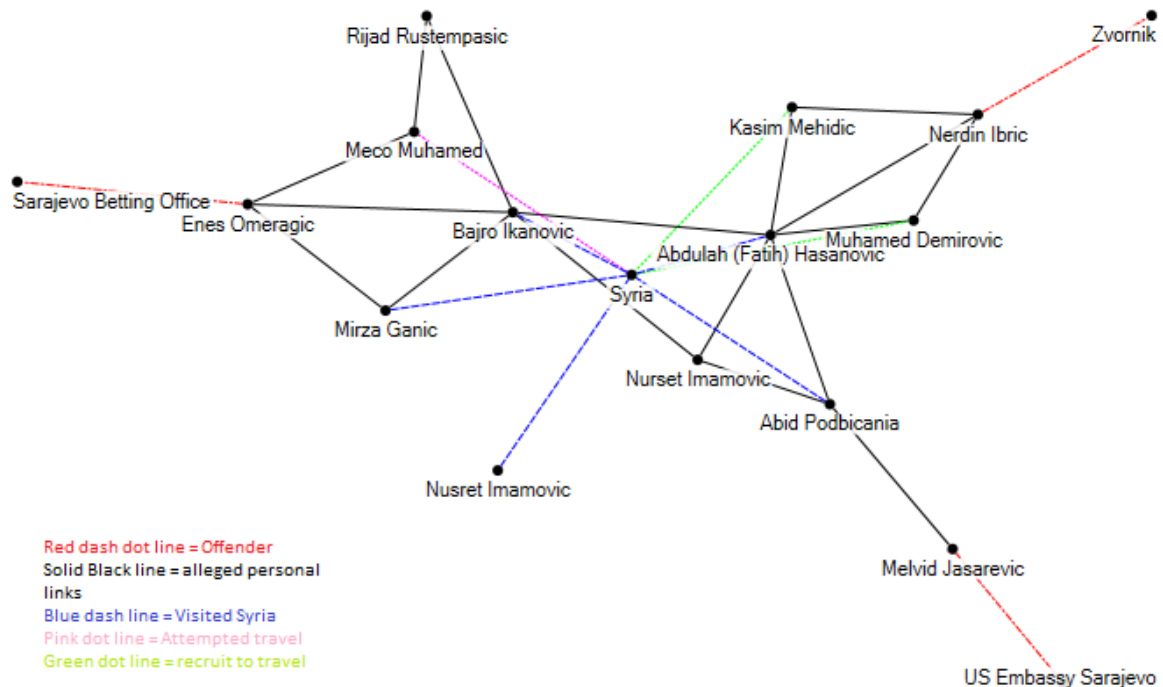

(ii) Network Analysis of Potential Geographical links

Neke zanimljive vjerovatnoće

Jedan medijski izvor je izjavio da je Omeragić prisustvovao predavanjima Bajre Ikanovića. Ako je to tačno, vrlo je moguće da je Omeragić bio na radaru sigurnosnih agencija, bez obzira da li je zaista bio na listi potencijalnih prijetnji po nacionalnu sigurnost. Prisustvovanje ovakvim skupovima trebalo je ukazati na potencijalni rizik u svjetlu drugih incidenata. Na primjer, kod sličnih incidenata iste prirode, kao što su napadi u Bugojnu i Zvorniku, istraga je pokazala da su počinioci Haris Čaušević i Nerdin Ibrić ranije bili u kontaktu sa drugim poznatim ekstremistima prije nego što su izveli napade. S obzirom na ovaj uočeni obrazac, čak iako se o Omeragiću malo znalo, trebalo je uočiti rizik relativno nepoznatih pojedinaca koji izvode napade protiv države.

*Ove potencijalne veze su identifikovane na osnovu poznatih veza između osoba koje se sumniče za ekstremizam i određenih lokacija, ali se trebaju uzeti s rezervom kao potencijalne veze Omeragića sa takvim osobama i mjestima.

(iii) Network Analysis of links from previous incidents

Iz ove analize proizilazi, iako smo svjesni da je ona u velikoj mjeri spekulativna, da su Omeragićeve veze sa ekstremistima nadilazile njegov odnos s Mece; još uvijek je nejasno da li su na njega ekstremistički uticaj vršili Ikanović ili Ganić, ali s obzirom na njihovu direktnu vezu i njihove direktne/indirektne veze sa drugim pojedincima osumnjičenim za ekstremizam, može se zamisliti da je Omeragić imao i druge veze osim Mece. Također se može pretpostaviti da je Imeragić bio inspirisan nedavnim događajima u Parizu, te prijetnjama iznesenim na portalu Vijesti Ummeta koje se mogle imati uticaj na njegovo djelovanje. Potencijalnu ulogu interneta ne treba isključiti, posebno zbog medijskih navoda o vezi između Mirze Ganića i Omeragića. S obzirom na to da je Ganić bio poznat po svom javnom imidžu na internetu, Omeragić ga je možda pratio online. Osim toga, ako je pretpostavka o ovoj vezi ispravna, ona nam može pružiti uvid u Omeragićev proces radikalizacije. S obzirom na to da je Ganić navodno poginuo u januaru 2014., to može značiti da su medijski navodi o tome da je Omeragić radikalizovan prije dvije godine bar djelomično ispravni.

Ako su tvrdnje da je Omeragić imao veze sa poznatim ekstremistima osim Mece bile poznate sigurnosnim agencijama, vjerovatno je naređeno intenzivnije praćenje. Ovakav incident će u bilo kojoj državi istaknuti sposobnosti i slabosti sigurnosnih agencija. Nažalost, iako je događaj brzo stavljen pod kontrolu, ovaj incident još jednom pokazuje neke od stalno prisutnih slabosti sigurnosnog sistema u BiH. Pozitivno je to što su neke agencije same istakle neke specifične probleme kao što su nedostatak saradnje i međuagencijske koordinacije, nedostatak razmjene podataka ili nedovoljan nadzor nad osumnjičenim osobama, te su i sane naglasile potrebu da se ova pitanja poprave u svjetlu pojačanog rizika.

Ako se ispostavi da veze koje su predstavljene u ovoj analizi medijskih izvještaja nisu tačne, i ako Omeragić nije ranije privukao pažnju sigurnosnih i policijskih agencija, ovakav jedan *Ove potencijalne veze su identifikovane na osnovu poznatih veza između osoba koje se sumniče za ekstremizam i određenih lokacija, ali se trebaju uzeti s rezervom kao potencijalne veze Omeragića sa takvim osobama i mjestima.

incident pokazuje kako je teško spriječiti ovakav napad. Ako se pak pokaže da su ove veze postojale i da je Omeragić ranije bio poznat sigurnosnim snagama, ovaj incident može pokazati da sigurnosne agencije nemaju kapacitet ili resurse da prate ovakve pojedince za koje se na prvi pogled čini da predstavljaju manji rizik od poznatih ekstremista.

Zanimljivo je naglasiti da se u jednom članku navodi kako je Omeragić prošao obuku u Francuskoj u kampu koji je osnovao Lionel Dumont, Francuz za kojeg se smatra da je ekstremista. Dumontove veze sa BiH sežu u vrijeme rata, kada se navodno borio na strani mudžahedina. Još jedanput, ako je ova veza tačna i poznata, to je trebalo biti upozorenje za sigurnosne snage. Međutim, nismo pronašli druge slične navode.

Napominjemo i da incident u Rajlovcu ukazuje i na dostupnost oružja u BiH, što doduše nije nov problem u bh. društvu. Međutim, činjenica da se Omeragić raznio bombom prije nego što je mogao biti uhapšen može se smatrati novom dimenzijom terorističkih napada u BiH, a to je praksa koju sve više vidimo kod napadača povezanih sa IS-om. Ovo također može ukazivati na to da je Omeragići IS bio inspiracija.

Zaključak

Sve u svemu, ako o Omeragiću nije bilo poznato ništa više od konzumiranja narkotika i kriminalnog ponašanja, te povremenog druženja sa zedom, to vjerovatno nije bilo dovoljno za sigurnosne snage da ga stave na listu osoba pod nadzorom, s obzirom na to kakve resurse bi zahtijevao nadzor svih osoba koje ispunjavaju slične kriterije.

S druge strane, ako je posjećivao predavanja sa Ikanovićem, sigurnosne snage su trebale ustanoviti ko je on, a ako je promijenio način oblačenja i ako je pojačano koristio ekstremističku retoriku, sigurnosne snage su na osnovu onog što je poznato nakon napada u Zvorniku i Bugojnu morale biti proaktivnije u praćenju. Ako je odlazio u Novi Pazar i ako je posjećivao poznate ekstremističke džamije, morao je privući pažnju srbijanskih vlasti, koje su pak mogle podijeliti svoje sumnje sa sigurnosnim agencijama iz BiH. Treba napomenuti da se sve ovo možda nije tako odvijalo, i komentari koji spominju sigurnosne snage BiH i Srbije ne predstavljaju osudu onog što su one činile ili nisu činile.

Međutim, ako nije posjećivao ta predavanja i ako nije išao u Novi Pazar i slična mjesta, za sigurnosne snage je bilo puno teže da ga identifikuju kao sigurnosnu prijetnju. S obzirom na njegove navodne veze s Ganićem i s obzirom na to da je Ganić na društvenim mrežama prilično otvoreno iznosio svoje stavove i mišljenja te bez bojazni iznosio prijetnje političarima i u BiH i u Srbiji, trebalo bi ispitati da li je Omeragić bio aktivno prisutan na internetu i da li je tim putem radikalizovan. Ovo je naravno možda bilo teže pratiti s obzirom na trenutne kapacitete bh. vlasti na ovom polju.

Napomena: *Ova analiza ne predstavlja nikakve definitivne nalaze vezane za Omeragića. Ona pruža ideje za razmišljanje o njegovim mogućim vezama sa poznatim ekstremistima u BiH i šire koji su možda uticali na njegovo ponašanje.*

*Ove potencijalne veze su identifikovane na osnovu poznatih veza između osoba koje se sumniče za ekstremizam i određenih lokacija, ali se trebaju uzeti s rezervom kao potencijalne veze Omeragića sa takvim osobama i mjestima.